

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XII. — Wydana i rozesłana dnia 29 marca 1883.

39.

Ustawa z dnia 15 marca 1883,

zmieniająca i uzupełniająca ustawę przemysłową.

Za zgodą obu Izb Rady państwa zmieniam i uzupełniam niektóre przepisy ustawy przemysłowej z dnia 20 grudnia 1859 (Dz. u. p. Nr. 227), jak następuje:

Artykuł I.

W miejsce Części I, II, III, IV i VII ustawy przemysłowej z dnia 20 grudnia 1859 (Dz. u. p. Nr. 227), mają obowiązywać przepisy następujące:

Artykuł II.

Część I.

A. Postanowienia ogólne.

1. Podział przemysłu.

§. 1.

Przemysł jest albo:

- a) wyzwolony, albo
- b) rękodzielniczy (rzemiosła), albo
- c) konsensowy.

Zanim wydaną będzie ustawa orzekająca, które rodzaje przemysłu mają być uważane za rękodzielne, mocen jest oznaczyć to własnem rozporządzeniem Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych. Zaliczy zaś do rękodzieln te rodzaje przemysłu, w których idzie o biegłość, wymagającą wykształcenia przez ćwiczenie i dłuższe zajęcie się niemi i dla których wykształcenie takie zazwyczaj wystarcza (§. 14).

Nie mogą być zaliczane do przemysłu rękodzielniczego (rzemiosł) przemysł handlowy (w znaczeniu ścislejsem), tudzież przedsiębiorstwa fabrycznie prowadzone, całe zaś zarobkowanie domowe wyłącza się z zakresu przemysłu w ogólności.

Wątpliwość, czy przedsiębiorstwo przemysłowe należy do prowadzonych fabrycznie lub do przemysłu handlowego w znaczeniu ścislejsem, rozstrzyga rządowa władza administracyjna krajowa po wysłuchaniu Izby handlowo-przemysłowej, tudzież interesowanych stowarzyszeń a w sposobie rekursu do Ministra spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem handlu.

Te rodzaje przemysłu, których wykonywanie ze względów publicznych zależy musi od szczególnego zezwolenia, uważają się za konsensowe (§§. 15 i 24).

Wszelki przemysł, nie uznany za konsensowy lub rękodzielniczy, jest przemysłem wyzwołonym.

Część II.

2. Warunki samoistnego prowadzenia przemysłu.

§. 2.

Własnowolność.

Samodzielne prowadzenie przemysłu wymaga zwyczajnie, aby przedsiębiorca sam miał prawo rozrządzania swoim majątkiem.

Na rzecz osób, nie mających prawa rozrządzania swoim majątkiem, prowadzić może przemysł uzdolniony zastępca (zawiadowca) lub dzierżawca (§. 55), wszakże wtenczas tylko, gdy zgodzą się na to prawni tych osób zastępcy, tudzież sąd właściwy.

Płeć nie stanowi różnicy we względzie przypuszczenia do zajmowania się przemysłem.

§. 3.

Osoby prawne.

Osoby prawne mogą prowadzić przemysł pod temi samemi warunkami, jak każda pojedynczo uważana osoba, winny jednak ustanowić zdatnego zastępcę (zawiadowcę) lub dzierżawcę (§. 55).

§. 4.

Wzgląd na stan.

Właściwe przepisy stanowią, o ile nie wolno trudnić się przemysłem duchownym, zakonnikom, tudzież wojskowym, urzędnikom rządowym lub innym osobom, zajmującym posady publiczne.

§. 5.

Powody wyłączenia.

Osobom skazanym za zbrodnię w ogólności, za występki lub przekroczenie, popełnione z chciwości lub przeciw obyczajności publicznej, lub za występki oznaczony §. 486 k. k., jak niemniej za przemytnictwo lub ciężkie przekroczenie

defraudacyjne, rozpoczynanie przemysłu w takim razie wzbronionem być może, gdyby stósownie do jego właściwości w związku z osobistością przedsiębiorcy i popełnionym przezeń czynem karygodnym zachodziła obawa nadużycia. W tym przypadku należy nie dopuszczać rozpoczęcia przemysłu, nawet dopóki trwa śledztwo.

§. 6.

Kto orzeczeniem sądowym lub administracyjnym został usunięty od prowadzenia przemysłu, nie może rozpoczynać żadnego innego, którego prowadzenie udaremniałoby cel orzeczenia.

W razie skazania orzeczeniem sądowym, wyłączenie trwa tylko przez przeciąg trwania następstw kary, ustawą wskazany, w razach orzeczeń administracyjnych, rządowe krajowe władze polityczne, uwzględniając późniejsze nienaganne przez czas dłuższy zachowanie się takich osób, mogą uchylić wyłączenie ich od rozpoczynania przemysłu.

§. 7.

Związek gminny.

Rozpoczęcie przemysłu nie zależy od przyjęcia do związku gminy, w której ma być prowadzonym i nie zmienia w stosunkach przynależności.

§. 8.

Cudzoziemcy.

Pod względem rozpoczęcia i prowadzenia przemysłu, cudzoziemcy zostają na równi z krajowcami pod warunkiem, że udowodnią wzajemność formalną ze strony państwa, do którego należą.

Gdyby wzajemność nie była udowodniona, winni uzyskać od rządowej władzy administracyjnej w kraju formalne przypuszczenie.

§. 9.

Równoczesne prowadzenie kilku rodzajów przemysłu.

Pod warunkiem uczynienia zadość wymaganiom ustawy, wolno kilka rodzajów przemysłu równocześnie prowadzić.

§. 10.

Prowadzenie przemysłu w pasie granicznym.

W pasie granicznym rozpoczęcie przemysłu, zajmującego się przedmiotami ulegającymi kontroli skarbowej, podlega nadal warunkom przepisany w ustawach skarbowych.

B. Postanowienia szczególne.

a) Co do przemysłu wyzwolonego.

§. 11.

Kto nie jest wyłączony na zasadzie postanowień powyższych II części, ten może prowadzić samodzielnie wszelki przemysł wyzwolony.

W takim jednak razie przedsiębiorca zanim to rozpocznie, obowiązany jest uwiadomić o tem władzę.

§. 12.

W uwiadomieniu tem podać trzeba nazwisko, wiek, miejsce zamieszkania i przynależności do państwa przedsiębiorcy, obrane zatrudnienie i miejsce, w którym będzie wykonywane, jakoteż, jeżeli potrzeba, złożyć pozwolenie zastępcy prawnego i właściwego sądu (§. 2).

W przypadkach, gdy przemysł w myśl §§. 2 i 3 prowadzonym być może tylko przez zastępcę lub dzierżawcę, podać trzeba powyższe szczegóły także co do osoby tego ostatniego.

W jednym uwiadomieniu nie należy obejmować kilku rodzajów przemysłu, różniących się istotnie przedmiotem lub sposobem wytwarzania.

§. 13.

Jeżeli osobie, zatrudnieniu i siedzibie nie można zarzucić nic takiego, coby według ustawy niniejszej stanowiło przeszkodę, wtedy władza wydaje ubiegającemu się kartę przemysłową do legitymacyi.

W razie przeciwnym zabrania stronie rozpoczęcia lub dalszego prowadzenia przemysłu, póki przeszkoda nie zostanie usunięta.

b) Co do przemysłu rękodzielniczego (rzemiosł).

§. 14.

Chcąc rozpocząć przemysł rękodzielniczy (rzemiosło), potrzeba uczynić załość przepisom §§. 11, 12 i 13, a nadto udowodnić uzdolnienie. W tym celu należy złożyć świadectwo nauki (terminu) i świadectwo pracy, stwierdzające, że ubiegający się pracował przez kilka lat jako pomocnik (czeladnik) w tem samem rzemiośle, lub w podobnym zakładzie fabrycznym.

Świadectwo nauki i pracy potwierdza starszy stowarzyszenia i przełożony tej gminy, do której należy majster a w miarę okoliczności dostarczający pracę, w gminach zaś, w których niema stowarzyszeń dla tego przemysłu, jakoteż, jeżeli ubiegający się pracował we fabryce, uczyni to przełożony gminy.

Ile lat starający się winien pracować w przemyśle jako uczeń i jako pomocnik, oznaczy swem rozporządzeniem Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych po wysłuchaniu Izby handlowo-przemysłowej i stowarzyszeń o które chodzi.

Powyższe dowody uzdolnienia może zastąpić świadectwo uczęszczania z pomyslnym skutkiem do zakładu przemysłowo-naukowego (szkoły zawodowej, warsztatu do nauki i szkoły zawiadowców warsztatu w szkołach przemysłowych wyższych), w którym można wyuczyć się praktycznie swojego przemysłu i nabyć w nim wykształcenia odpowiedniego obranemu zawodowi.

Minister handlu w porozumieniu z Ministrem oświecenia oznaczy mocą rozporządzenia zakłady takie, jakoteż rodzaje przemysłu, w których świadectwa owych zakładów mogą zastąpić świadectwo odbytej nauki i pracy.

Aby w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, ułatwić przejście z jednego rodzaju przemysłu do innego jemu bliskiego, lub jednoczesne wykonywanie podobnie stycznych z sobą rodzajów przemysłu, rządowe władze administracyjne w kraju są upoważnione uwalniać od składania dowodów uzdolnienia, wymaganego w 1ym ustępie niniejszego paragrafu, a to po wysłuchaniu odpowiednich stowarzyszeń lub Izby handlowo-przemysłowej, gdyby stowarzyszenia takiego nie było.

Również rządowa władza administracyjna w kraju może po wysłuchaniu stowarzyszenia, uwalniać wyjątkowo od złożenia świadectwa nauki (terminowania).

Dla rozpoczęcia przemysłu rękodzielniczego, którym pospolicie trudnią się kobiety, zgłaszająca się o samodzielne tegoż wykonywanie, może też w innym sposobie dostarczyć świadectwa uzdolnienia. W jaki sposób dowód ten ma być uzyskany, zostawia się to uznaniu władzy przemysłowej.

c) Co do przemysłu konsensowego.

§. 15.

Następujące rodzaje przemysłu uważają się za konsensowe:

1. Wszelki przemysł, którego przedmiotem jest rozmnożenie sposobem mechanicznym lub chemicznym tworów literackich lub artystycznych, albo handel onemi (drukarnie, miedziorytnie, stalorytnie, drzeworytnie, litografie itp., licząc tu prasy amerykańskie, tudzież księgarnie łącznie z antykwarniami, handlami dzieł sztuki i nut);

2. przedsiębiorstwa do wypożyczania takich wytworów i utrzymywania czytelników;

3. przedsiębiorstwa peryodycznego przewozu osób;

4. przemysł tych, którzy w miejscach publicznych trzymają w pogotowiu powozy do powszechnego użytku, lub następują się do osobistych usług (posłańcy, tragarze itp.);

5. flisactwo na wodach śródlądowych;

6. budownictwo, studniarstwo, murarstwo, kamieniarstwo i ciesielstwo;

7. kominiarstwo;

8. przemysł czyszczenia kanałów;

9. przemysł oprawczy;

10. wyrób i sprzedaż broni i amunicji;

11. wyrób i sprzedaż materiałów pyrotechnicznych, przedmiotów pyrotechnicznych i przetworów wybuchowych wszelkiego rodzaju;

12. tandeciarstwo;

13. przemysł zastawniczy;

14. wyrób trucizn i przyrządzanie materiałów i przetworów, przeznaczonych do użytku lekarskiego, jakoteż sprzedaż tych przedmiotów, o ile nie jest zastrzeżona wyłącznie aptekarzom; tudzież wyrób i sprzedaż wód lekarskich sztucznych;

15. przemysł gospodny i szynkarski, licząc tu także wyszynk i drobną sprzedaż napojów wysokowych pędzonych, uregulowaną osobną ustawą (ustawa z dnia 23 czerwca 1881, Dz. u. p. Nr. 62);

16. przemysłowy wyrób, sprzedaż i wyszynk win sztucznych i półwin (ustawa z dnia 21 czerwca 1880, Dz. u. p. Nr. 120 i rozporządzenie ministerjalne z dnia 16 września 1880, Dz. u. p. Nr. 121);

17. zakładanie gazociągów, wodociągów i urządzenie oświetlania;

18. wyrób i naprawa kotłów parowych;

19. wyrabianie kart do grania;

20. podkownictwo;

21. przemysł wytępienia szczurów, myszy, owadów szkodliwych itp. środkami zawierającymi trucizny.

§. 16.

O gospodach i szynkowniach.

Przemysłowi gospodnemu i szynkarskiemu służą następujące prawa:

- a) przyjmowanie obcych w gospodę;
- b) wydawanie potraw;
- c) wyszynk piwa, wina i wina owocowego;
- d) wyszynk i sprzedaż cząstkowa napojów wysokowych pędzonych;
- e) wyszynk wina sztucznego i półwina;
- f) wydawanie kawy, herbaty, czekolady, innych napojów ciepłych, tudzież chłodników;
- g) utrzymywanie gier dozwolonych.

Prawa te nadawać można każde z osobna, lub w związku ze sobą, w nadaniu jednak należy je za każdym razem wyraźnie wymienić.

§. 17.

Za wyszynk uważa się wydawanie napojów gościom pijącym je siedząc lub stojąc, albo zabierającym je do domu w niezamkniętych naczyniach. Uprawnieni do szynkowania mają także prawo zwykłego handlu temiż napojami.

§. 18.

Ubiegający się o konsens na jedno z uprawnień, w §. 16 wymienionych, winien uczynić zadość warunkom ogólnym do samodzielnego prowadzenia przemysłu potrzebnym, oprócz tego zaś wykazać, że zasługuje na zaufanie i jest człowiekiem nieposzlakowanym.

Konsensu należy zawsze odmawiać, gdy przeciwko ubiegającemu się lub przeciwko członkom rodziny, z którymi ubiegający się żyje w związku rodzinnym, zachodzą okoliczności usprawiedliwiające domysł, że przemysł byłby nadużywany przez popieranie gry zakazanej, ukrywanie rzeczy nieprawnie nabytych, niemoralności lub opilstwa.

Nadając konsens, należy zważać na potrzebę ludności, tudzież stósowność lokalu, w którym ów przemysł ma być prowadzony, na gościniec, ulicę lub plac, na których lokal się znajduje, jakoteż na możliwość nadzoru policyjnego.

Przed nadaniem konsensu, władza przemysłowa winna wysłuchać gminę siedziby przedsiębiorstwa a oraz rządowe władze policyjne, jeżeli są w miejscu.

Gdy chodzi o założenie hotelu dla przybyszów w większych miastach i w zdrojowiskach, pominąć należy pytanie, czy ludność (miejscowa) tego potrzebuje a gdy chodzi o założenie gospody w górach dla wygody i zachęcenia turystów, nie ma także potrzeby według okoliczności zważać na to, czy nadzór policyjny da się wykonywać.

Gdyby pomimo sprzeciwienia się gminy zezwolono na wykonywanie jednego z praw w §. 16 wzmiankowanych, natenczas, jeżeli nie wyszło to od władzy przemysłowej gminy, własny statut posiadającej, służy gminie prawo odwołania się do wyższej władzy w przeciągu dni 14 po zawiadomieniu a to ze skutkiem odwrotnym.

Przeciwko dwom jednobrzmiącym orzeczeniom, o ile chodzi o nadanie lub odmówienie konsensu na jedno z praw w §. 16 wymienionych, tylko gminie wolno odwołać się do wyższej instancji.

§. 19.

Taż sama osoba, w tej samej osadzie, może uzyskać, wziąć w dzierżawę lub objąć jako zastępca tylko jeden konsens do trudnienia się wyszynkiem albo drobną sprzedażą napojów wysokokowych pędzonych (§. 16 *d*) a najwięcej dwa do trudnienia się innym przemysłem gospodnym lub szynkarskim z wyszczególnionych w §fie 16.

Przemysł gospodny i szynkarski winien posiadacz konsensu zazwyczaj prowadzić osobiście.

Na prowadzenie przemysłu przez zastępcę lub wydzierżawienie go, pozwalać będzie władza przemysłowa tylko z ważnych powodów.

Za prowadzenie takiego przemysłu przez zastępcę lub dzierżawcę bez poprzedniego pozwolenia władzy przemysłowej, karać będzie też władza tak posiadacza konsensu, jak zastępcę lub dzierżawcę według przepisów ósmej części Ustawy przemysłowej, stanowiącej o przekroczeniach i karach.

§. 20.

Przeniesienie przemysłu gospodnego i szynkarskiego w §fie 16 *c*), *d*), *e*) wyliczonego, tudzież kawiarni do innego lokalu w tem samym miejscu, nie wymaga wprawdzie nowego konsensu, lecz trzeba na to pozwolenia władzy przemysłowej (§. 39, ustęp 3), która winna zważać na stósowność lokalu, w którym ów przemysł ma być prowadzony na jakim gościńcu, ulicy, placu lokal ten się znajduje, jakoteż czy nadzór policyjny będzie możliwy.

Przed udzieleniem pozwolenia do przeniesienia przemysłu gospodnego i szynkarskiego, władza przemysłowa winna zasięgnąć zdania gmin w siedzibie przedsiębiorstwa, oraz rządowych władz policyjnych, jeżeli są w miejscu.

Gdyby pomimo sprzeciwiania się gminy, władza przemysłowa pozwoliła na przeniesienie takiego przemysłu do innego lokalu, natenczas, jeżeli pozwolenia tego nie dała władza przemysłowa gminy, posiadającej własny statut, służy tej ostatniej prawo odwołania się ze skutkiem odwłocznym do wyższej władzy w przeciągu dni 14 od otrzymania zawiadomienia.

Przeciwno dwom jednobrzmiącym orzeczeniom, o ile chodzi o pozwolenie lub odmówienie pozwolenia do przeniesienia przemysłu gospodnego i szynkarskiego do innego lokalu, tylko gminie wolno odwołać się do wyższej instancyi.

§. 21.

Drukarstwo.

Przemysł wzmiankowany w ustępie 1 §fu 15go wolno zaprowadzać zwyczajnie tylko w tych miejscach, w których ma siedzibę rządowa władza administracyjna powiatowa lub władza policyjna rządowa.

Przepis ten nie rozciąga się jednak do handlu, którego przedmiotem są wyłącznie książki szkolne i książki do nabożeństwa, kalendarze i obrazki świętych, tudzież druki do celów przemysłowych, jakoto ogłoszenia, cenniki itp.

§. 22.

Ubieganie się o konsens.

Kto chce prowadzić przemysł wymagający konsensu, winien starając się o to, udowodnić zadosyćczynienie warunkom ustawowym. Przed otrzymaniem konsensu nie wolno rozpocząć przemysłu.

§. 23.

Szczególne warunki.

Do rozpoczęcia przemysłu konsensowego potrzeba oprócz zadosyćuczynienia warunkom wymaganym, do samoistnego prowadzenia wszelkiego w ogóle przemysłu (§§. 2 do 10), zasługiwać jeszcze na zaufanie ze względu właśnie na ten przemysł. Przemysł wyszczególniony w ustępach 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 17, 18, 20 i 21 §fu 15go, wymaga nadto szczególnego uzdolnienia. W jaki sposób uzdolnienie ma być udowadnianie, postanowione będzie mocą rozporządzenia.

Dla przemysłu budowniczego zasady ogólne, według których stwierdzany być ma dowód szczególnego uzdolnienia do rozpoczęcia jednego z rodzajów budownictwa w §fie 15, ustęp 6 wymienionych, jakoteż zakresy uprawnienia szczegółowych kategorii budownictwa, przepisane będą osobną ustawą.

Nadając konsens na przemysł, wymieniony w ustępie 1, 2, 3, 4, 7, 9, 12, 13, 15 i 16 §fu 15go, trzeba nadto mieć wzgląd na stosunki miejscowe; w ogólności zaś co do wszelkiego w §fie 15 wyliczonego przemysłu, nadanie konsensu zależy od tego, czy prowadzenie zamierzonego przemysłu nie podlega żadnemu zarzutowi ze stanowiska polityki bezpieczeństwa, moralności, lekarskiej, ogniowej lub komunikacyjnej.

§. 24.

Zastrzeżenia.

Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych, gdyby w skutek po zynionych doświadczeń okazało się to potrzebnem dla publicznego dobra, może poddać mocą rozporządzenia jeszcze niektóre inne rodzaje przemysłu prócz wymienionych w niniejszym rozdziale, we wszystkich lub w pewnych powiatach, obowiązкови posiadania konsensu i przepisać warunki uzyskania tegoż, a to w porozumieniu z odpowiednimi izbami handlowo-przemysłowemi, jakoteż stowarzyszeniami.

W podobny sposób niektóre rodzaje przemysłu teraz uznane za konsensowe mogą być uwolnione od obowiązku posiadania konsensu, gdyby ze zmianą stosunków uznano, że to dopuszczonem być może, prócz tego można też będzie zarządzić, ażeby w miejscach, gdzie dla dobra obrotu do niektórych czynności i usług, szczególnego zaufania publicznego wymagających, pewne osoby zostały przez władzę ustanowione, i przysięgą związane, wszystkie inne osoby były wyłączone od wykonywania tych samych czynności.

Część III.**Potrzeba potwierdzenia zakładu przemysłowego w pewnych rodzajach przemysłu.**

§. 25.

Zakłady przemysłowe, które potrzebują potwierdzenia.

Pozwolenie do otwarcia zakładu przemysłowego jest potrzebne we wszystkich tych rodzajach przemysłu, w których do wykonywania właściwych prac używane są umyślnie założone ogniska lub maszyny parowe i wszelkie inne motory lub przyrządy wodne, tudzież które mogłyby być niebezpieczne lub

uciążliwe dla sąsiedztwa z powodu wpływów zdrowiu szkodliwych, wykonywania robót grożących niebezpieczeństwem, nieprzyjemnej woni lub sprawiania nadzwyczajnego łośkotu. Przed uzyskaniem pozwolenia zakładów takich nie wolno urządzić.

§. 26.

Postępowanie w ogólności.

We wszystkich takich zakładach przemysłowych, o ile nie należą do tych, z którymi postąpić się ma według §fu 27go, zbadać powinna władza w najkrótszy sposób, co w nich jest złego i przepisać potrzebne warunki i ograniczenia co do urządzenia zakładu; bacząc przedewszystkiem na to, aby takie zakłady przemysłowe nie były uciążliwe dla kościołów, szkół, szpitali, tudzież innych zakładów i budynków publicznych i aby już samo urządzenie pracowni nie wystawiało na niebezpieczeństwo życia i zdrowia osób tamże zatrudnionych.

§. 27.

Postępowanie szczególne co do pewnych zakładów przemysłowych.

Pozwolenie do otwarcia zakładów następujących, wydawane być może tylko na zasadzie postępowania poniżej opisanego. Zakłady te są:

1. oprawiska;
2. zakłady do wyrobu materiałów pyrotechnicznych, przedmiotów pyrotechnicznych i przetworów wybuchowych;
3. zakłady do czyszczenia szczeci, włóśnienia i pierza;
4. warzelnie sinku;
5. fabryki towarów chemicznych;
6. fabryki cementu;
7. fabryki nawozów sztucznych (pudrety, soli moczowej itp.);
8. rękodzielnie strun jelitowych;
9. destylarnie olejów kopalnianych;
10. fabryki tektury i pilśni do pokrywania dachów;
11. zakłady wyrobu i czyszczenia strun jelitowych;
12. warzelnie pokostu i terpentyny;
13. suszarnie lnu i konopi;
14. warzelnie jelit;
15. młyny do złota i srebra;
16. huty szklane;
17. garbarnie i składy skór i błamów surowych;
18. fabryki guzików rogowych;
19. suszarnie siarczane chmielu;
20. zakłady do napawania drzewa;
21. odlewalnie świec;
22. bielarnie kości;
23. warzelnie kości;
24. stępy i młyny do kości;
25. piece do kości, fabryki spodyum;
26. fabryki kotłów;
27. warzelnie kleju;
28. zakłady do wyrobu i przechowywania gazu oświełającego;

29. szmelcownie, huty i kuźnice, o ile upoważnienie do ich założenia nie opiera się już na nadaniu kopalni;
  30. fabryki machin;
  31. fabryki oleju, pokostu i lakieru;
  32. warzelnie smoły, asfaltu i mazi;
  33. fabryki papieru;
  34. fabryki kwasu solnego;
  35. fabryki kwasu saletrzanego;
  36. fabryki salmiaku;
  37. suszarnie wełny i bawełny;
  38. fabryki kwasu siarczanego;
  39. rzeźnie i fabryki albuminu;
  40. bléchy pospieszne;
  41. warzelnie mydła;
  42. fabryki zwierciadeł amalgamowanych;
  43. kamieniołomy, cegielnie, piece do wapna i gipsu, o ile nie stanowią zatrudnienia pobocznego w rolnictwie i o ile te ostatnie są założone po za obrębem miejsca, w którym dobywa się materiał;
  44. piece do topienia łoju;
  45. piece do towarów garncarskich;
  46. wyrobnie ceraty;
  47. fabryki zapalek;
  48. fabryki cukru, spirytusu i drożdży stałych;
  49. zakłady wyrobu koksu,
  50. wyrobnie smoły z węgla kopalnych,
  51. wyrobnie smoły drzewnej,
  52. piece do sadz,
- } o ile mają być założone po za obrębem miejsca, gdzie się wydobywa materiał.

Minister handlu mocen jest zmienić ten wykaz swoim rozporządzeniem w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu Izb handlowo-przemysłowych.

§. 28.

Podanie.

O pozwolenie do otwarcia zakładów w §fie 27 wymienionych, robić trzeba podanie do władzy przemysłowej, dołączając opisy i rysunki.

§. 29.

Edykt.

Zamiar założenia przedsiębiorstwa poda władza do wiadomości powszechnej przez rozlepianie ogłoszeń w gminie, jakoteż przez osobne uwiadomienie przełożonego gminy i znanych sąsiadów, a według okoliczności także przez jedno-razowe ogłoszenie w gazecie, zamieszczającej obwieszczenia urzędowe, a zarazem wyznaczy termin do narady komisyjnej w okresie 2 do 4 tygodni, na której, jeżeli tego nie uczyniono już pierwej piśmiennie, należy wnosić zarzuty, w razie bowiem przeciwnym udzieli się zezwolenie do urządzenia zakładu, o ile co do tego nie zachodziłyby przeszkody z urzędu.

Władza ma także zarządzić, aby czynności urzędowe ze względów policyjno-budowniczych, ogniowych i zdrowotnych, jakoteż ustawami o użytkowaniu wód

przepisane, gdyby były potrzebne, odbywały się ile możności jednocześnie z temi, których przedmiotem jest ocenienie możliwości otwarcia zakładu ze stanowiska policyi przemysłowej.

§. 30.

Narada.

Na naradzie komisyjnej Władza zbadać ma z urzędu wszystkie okoliczności rozstrzygające, nawet wtedy, gdyby nie wniesiono przeciw zakładowi żadnych zarzutów, wniesione zaś zarzuty gruntownie roztrząsnąć i dążyć ile możności do uchylenia ich zgodnym sposobem.

W orzeczeniu, które wydane być ma jak można najrychlej, wyrazić należy w każdym razie, czy i o ile proponowany zakład może być dopuszczony pod względem przemysłowo-policyjnym, czy więc można nań zezwolić.

Gdy się pozwala na urządzenie zakładu, orzeczenie zawierać powinno warunki i ograniczenia, tyżące się urządzenia i biegu, jakoteż takie zarządzenia, które okażą się potrzebnymi, aby już samo urządzenie pracowni nie sprzeciwiało się przepisom §. 26.

Gdyby przeciwko przedsiębiorstwu wniesiono zarzuty z tytułów prawa prywatnego, a załatwienie ich zgodnym sposobem się nie powiodło, należy zarzuty te przytoczyć wyraźnie w pozwoleniu i odesłać strony do drogi prawa. Dla władzy administracyjnej nie może to być powodem do wzbronienia urządzenia zakładu.

Tylko sąd mocen jest orzec na podanie strony, czy aż do rozsądzenia sporu, urządzenie zakładu, które ze stanowiska policyi przemysłowej uznano za mogące być dopuszczonem, należy wstrzymać lub też, czy i pod jakimi warunkami można tymczasowo zakład urządzić (§§. 340, 341, 342 p. k. u. c.).

§. 31.

Koszta ogłoszenia i postępowania w sprawie zakładów przemysłowych ponosić ma przedsiębiorca; do pokrycia kosztów, które powstały w skutek lekkomyślnych zarzutów, zniewolić należy tego, który z temi zarzutami wystąpił.

§. 32.

Zmiany w zakładzie przemysłowym.

O zmianach w urządzeniu zakładu przemysłowego lub w sposobie fabrykacji, tudzież o znaczniejszem rozszerzeniu fabrykacji, mogącem spowodować jeden ze stosunków w §cie 25ym przewidzianych, uwiadomić należy poprzednio Władzę przemysłową, która może zaniechać zarządzenia komisyjnej narady, jeżeli się przekona, że zamierzona zmiana lub zwiększenie nie wystawi sąsiadów i w ogólności gminy na nowe uszczerbki, niebezpieczeństwa i uciążliwości, lub na większe jeszcze od tych, które łączą się z istniejącym zakładem.

Zmiana osoby posiadacza przemysłu nie pociąga za sobą potrzeby nowego zatwierdzenia zakładu przemysłowego.

§. 33.

Unieważnienie pozwolenia.

Gdyby ruch zakładu nie rozpoczął się w przeciągu roku po wydaniu pozwolenia na otwarcie, lub gdyby przerwa w ruchu trwała dłużej niż trzy lata, natenczas pozwolenie traci swoje ważność.

W okolicznościach na uwzględnienie zasługujących można terminy te na prośbę posiadacza zakładu przemysłowego odpowiednio przedłużyć.

Gdyby w skutek klęski elementarnej lub innego przypadku, zakład został całkiem zniszczony, natenczas, chcąc wprowadzić go w ruch na nowo, trzeba wprzód podać o pozwolenie w tej mierze.

§. 34.

Rekurs.

O orzeczeniu Władzy przemysłowej, tyczącem się zakładów przemysłowych, jakoteż pytań we względzie zastosowania przepisów poprzedzających paragrafów niniejszej Części, i o jego motywach uwiadomić należy strony, to jest ubiegających się i osoby, które wystąpiły z zarzutami.

Przeciwko tej decyzji wolno każdej stronie odwołać się do wyższej instancji, rekurs zaś wnieść należy piśmiennie lub ustnie w przeciągu dni 14 do tej władzy administracyjnej, która wydała orzeczenie w pierwszej instancji.

Rekurs w porę wniesiony ma skutek odwłoczny.

§. 35.

W tych miejscach, w których rzeźnie publiczne, należące do gmin i stowarzyszeń, znajdują się już w dostatecznym rozmiarze lub mają być założone, Władza krajowa może na wniosek reprezentacji gminy zabronić dalszego używania istniejących i zakładania nowych rzeźni prywatnych.

Taryfy opłat, które pobierane być mają, winny być potwierdzone przez Władzę krajową.

Część IV.**Zakres uprawnień przemysłowych i ich wykonywanie.**

§. 36.

Zakres prawa przemysłowego oceniać się będzie według osnowy karty przemysłowej lub konsensu, ze względem na przepisy, zawarte w paragrafach poniżej zamieszczonych.

Wątpliwości co do zakresu uprawnień przemysłowych rozstrzyga rządowa Władza administracyjna w kraju, po zniesieniu się z Izbą handlowo-przemysłową, która znowu winna zasięgnąć zdania właściwego stowarzyszenia.

§. 37.

Każdy prowadzący przemysł (przemysłowiec) ma prawo łączenia wszelkich prac potrzebnych do wykończenia swoich wyrobów i utrzymywania potrzebnych do tego pomocników nawet z innych gałęzi przemysłu. Przez pomocników, o ile chodzi tu o przemysł rękodzielniczy (rzemiosło), nie rozumie się tu uczniów innych rzemiosł.

Do sprzedawania towarów wyłącznie własnego wyrobu nie można nikogo niewolić.

§. 38.

Uwiedomienie o rozpoczynaniu przemysłu kupieckiego, nieograniczonego do pewnych towarów lub do pewnych kategorii towarów, obejmuje w sobie prawo do kupczenia wszystkimi towarami do wolnego obrotu przypuszczonemi, jeżeli do przedawania tyelże nie potrzeba osobnego pozwolenia (konsensu).

Uwiedomienie o rozpoczynaniu przemysłu kupieckiego, ograniczonego do pewnych towarów, lub do pewnych kategorii towarów, uprawnia do kupczenia tylko temi towarami.

Przemysłowiec kupiecki w ściślejszem znaczeniu (§. 1, ustęp 3) zajmować się może rękodzielniczem wyrabianiem lub przetwarzaniem płodów przemysłowych tylko w takim razie, jeżeli uczynił zadość przepisom §. 14 o przemysle rękodzielniczym.

§. 39.

Lokale stałe.

Ci, którzy trudnią się przemysłem wyzwolonym lub rękodzielniczym, mogą utrzymywać w gminie swojej siedziby kilka stałych lokali (warsztatów lub sklepów) i przewozić je w obrębie gminy do innej siedziby.

We wszystkich jednak przypadkach takich trzeba uwiedomić o tem Władzę przemysłową.

Przemysł konsensowy, wymagający stałego zakładu, można przenieść do innej siedziby w tej samej gminie lub w tym samym okręgu przemysłowym tylko za zezwoleniem Władzy przemysłowej.

§. 40.

Filie i składy.

Jeżeli przemysłowcy zamierzają założyć po za obrębem gminy swojej siedziby filie lub składy (do których jednak nie trzeba zaliczać magazynów i innych lokali, służących tylko do przechowywania towarów), winni uwiedomić o tem tak Władzę przemysłową, w której okręgu mają być założone, jakoteż i tę, w której rejestrze przedsiębiorstwo główne jest zapisane; jeżeli zaś ich przemysł jest konsensowy, trzeba postarać się u pierwszej z tych Władz o osobny konsens.

Gdyby we względzie zamierzonego założenia filij lub składów zachodziły okoliczności, które w myśl ustawy niniejszej nie pozwalają wydania karty przemysłowej (§. 13) lub nadania konsensu (§. 22), Władza winna zabronić stronie założenia filij lub składów z oznajmieniem, co stoi na przeszkodzie.

Oprócz tego, gdy chodzi o nowy zakład przemysłowy, Władza winna także i w tym razie postąpić według drugiego ustępu.

§. 41.

Prowadzenie przemysłu po za obrębem siedziby.

Prowadzący przemysł mogą wszędzie, nawet po za obrębem gminy swojej siedziby dawać w komis przedmioty swego przemysłu innym przemysłowcom, którym wolno wyroby takie utrzymywać, mogą dostarczać ich na zamówienia i wszędzie wykonywać zamówione roboty.

§. 42.

Ze względów bezpieczeństwa atoli, a mianowicie ze względów policyi ogniowej i policyi zdrowia, może rządowa Władza administracyjna krajowa, na wniosek

reprezentacyi miast większych, celem lepszego wykonywania kominiarstwa i czyszczenia kanałów, podzielić miasto na okręgi, w których zatrudnienia te odbywać się mają. Może też podział ten zmienić lub go znieść.

Taki podział na okręgi ma ten skutek, że w każdym okręgu tylko ci zarobkujący każdej pomienionej kategorii zawód swój wykonywać mają prawo, którzy w tym okręgu mają swoją siedzibę.

§. 43.

O przesiedlaniu się.

Przesiedlenie się do innego okręgu Władzy przemysłowej, uważanem być ma jako założenie nowego przedsiębiorstwa. Dowodów biegłości w zawodzie wszakże, przepisanych dla niektórych zawodów, przy przesiedleniu wymagać się na nowo nie będzie.

§. 44.

Znak zewnętrzny (godło).

Każdy przemysłowiec obowiązany jest opatrzyć miejsce, na którym zawód swój stale wykonywa lub też mieszkanie swoje odpowiednim znakiem na zewnątrz widocznym, ma zaś prawo posługiwać się wszelkiego rodzaju ogłoszeniami.

§. 45.

Obowiązek oznajmienia firmy celem zapisania jej w rejestrze handlowym, przepisany jest w ustawie handlowej i niniejsza ustawa wcale go nie narusza.

§. 46.

Wdzierstwo.

Żaden przedsiębiorca przemysłowy nie ma prawa przywłaszczać sobie nazwiska, firmy, znaku, herbu, ani żadnej innej oznaki żadnego innego krajowego zakładu lub producenta, a to tak w znaku wywieszonym na mieszkaniu czy też na miejscu swego zarobkowania, jak w ogłoszeniach, okólnikach, cennikach, ani też w przerzeczony sposób cechować fałszywie przedmiotów swego przemysłu jako pochodzących z innej wyrobni.

Wdzierstwo takie uprawnia poszkodowanego do nalegania na właściwą Władzę przemysłową, aby powstrzymała dalsze używanie bezprawnego oznaczenia, lub aby zabroniła fałszywego ogłaszania.

Poszkodowanego nie pozbawia opieki okoliczność, że w bezprawnym oznaczeniu lub fałszywym ogłoszeniu rozszerzono, skrócono lub w inny sposób zmieniono nazwisko, firmę, herb, szczególne oznaczenie zakładu lub podano inne miejsce wyrobu, jeżeli zmian tych nie można dostrzedz bez nadzwyczajnej uwagi.

§. 47.

Jeżeli jedno z wdzierstw, w §. 46 wymienionych, popełniono świadomie, sprawca staje winnym przekroczenia, które ma być ukarahe według ustawy przemysłowej.

Rozprawa karna z powodu takiego wdzierstwa wytoczona być może tylko na prośbę poszkodowanego, o ile nie zachodzi tu czyn karygodny, który według ustawy karnej powszechnej, sądy karne ścigać mają z urzędu, albo gdy tenże nie podlega karze porządkowej w myśl artykułu 26, ustęp 2 kodeksu handlowego.

Jeżeli jednak poszkodowany odwoła prośbę swoją o ukaranie jeszcze przed ogłoszeniem orzeczenia Władzy oskarżonemu, natenczas z zastrzeżeniem jego roszczeń do wynagrodzenia na prawie prywatnem opartych, zaniechać należy tak ukarania jak i dalszego dochodzenia, mającego na celu ukaranie.

§. 48.

Opieka zapewniona w §§. 46 i 47 przemysłowcom i producentom krajowym służy także przemysłowcom i producentom obcokrajowym, pod warunkiem, aby w ich państwie przestrzegano wzajemności.

§. 49.

Staje się prócz tego winnym przekroczenia:

1. Każdy przemysłowiec, który w przypadkach, nie przytoczonych już w §cie 46 lub w ustawie o ochronie znaczków przemysłowych, do zewnętrznego oznaczenia swego zakładu lub mieszkania albo do odcinania wyrobów lub w ogóle w pełnieniu swoich czynności i w podpisach używa cudzego nazwiska, nie będąc do tego uprawnionym przez zaciągnięcie firmy swojej do rejestru handlowego;

2. każdy przemysłowiec, używający w przypadkach wymienionych pod 1 oznaczeń, których nie otrzymał;

3. każdy przemysłowiec, który w przypadkach, w ustępie 1 wymienionych, używa napisu, pozwalającego domyślać się istnienia spółki, której w rzeczywistości wcale niema;

4. każdy przemysłowiec, który nie mając do tego prawa na zasadzie uskutecznionego wpisania firmy swojej do rejestru handlowego, używa w przypadkach, w ustępie 1 wzmiankowanych, nie całego swego imienia i nazwiska;

5. każdy przemysłowiec, który w przypadkach, w ustępie 1 wzmiankowanych, jeżeli z innymi jest w spółce, używa oznaczenia, zawierającego nietylko nazwiska spółników, lecz nadto dodatek nadmieniający o istnieniu spółki, nie będąc w myśl kodeksu handlowego uprawnionym do używania firmy tego rodzaju

§. 50.

Gdy jeden z czynów, w §§. 46—49 wzmiankowanych, podlega karze porządkowej w myśl ustępu 2, artykułu 26 kodeksu handlowego, nie trzeba nakładać osobno kar, wzmiankowanych w §. 131, lit. a), b) i c) ustawy przemysłowej.

Rozsądzenie roszczeń o wynagrodzenie szkody, zrzędzonej przez wdzierstwa i przekroczenia, wzmiankowane w §§. 46—49, należy wyłącznie do właściwych sądów, które orzekać mają według własnego uznania tak co do tego, czy szkodę wyrządzono, jak i co do jej wielkości.

§. 51.

Taryfy cen nieprzekraczalnych.

Do drobnej sprzedaży przedmiotów w życiu codziennem najpotrzebniejszych, jakoteż dla kominiarzy, czyścicieli kanałów, oprawców, dla przedsiębiorstw przewozu i dla posługaczy publicznych, ustanowione być mogą taryfy nieprzekraczalne.

Taryfy takie ustanawiać będzie rządowa Władza administracyjna krajowa na wniosek reprezentacyi gminy i po wysłuchaniu Izby handlowo-przemysłowej,

tudzież stowarzyszeń interesowanych, ze względu na stosunki miejscowe, obowiązują zaś tylko w obrębie gminy, dla której są wydane i aż do odwołania.

We względzie systemu dzierżawnego do szrotowania mięsa i pieczenia chleba w niektórych gminach zaprowadzonego, obowiązywać będą nadal osobne przepisy.

§. 52.

Uwidocznienie cen.

Władza przemysłowa zarządzi, iżby dla drobnej sprzedaży przedmiotów codziennego użytku, dla gospód i szynków, dla przedsiębiorców przewozu, dla posługaczy publicznych, postanowiona i na widok publiczny wystawiona była taryfa cen i zapłat ze względu na ilość i na jakość.

§. 53.

Obowiązek prowadzenia niektórych rodzajów przemysłu.

Piekarzom, rzeźnikom, kominiarzom, czyszcicielom kanałów i przedsiębiorcom przewozu nie wolno przerwać kiedy się im podoba wykonywania raz rozpoczętego przemysłu, lecz obowiązani są na cztery tygodnie przed zamierzonym zawieszeniem przedsiębiorstwa uwiadomić o tem Władzę przemysłową.

§. 54.

W jaki sposób posiadacze tandeciarstwa i zastawnictwa utrzymywać mają książki i jakiej poddać się mają kontroli policyjnej we względzie zakresu i sposobu wykonywania swego przemysłu, postanowione będzie osobnem rozporządzeniem.

Przedsiębiorstwo przewozu osób, posługaczy publicznych, kominiarstwo, czyszczenie kanałów, oprawcy, dalej gospody i szynkownie, podlegają zarządzeniom policyi przemysłowej.

Prawa aptekarzy i utrzymujących składy materiałów aptekarskich do sprzedawania towarów aptecznych, oznaczone i rozgraniczone będą osobnem rozporządzeniem.

§. 55.

Zastępca (zawiadowca) lub dzierżawca.

Każdy przemysłowiec może także wykonywać przemysł swój przez zastępcę (zawiadowcę) lub wypuścić go w dzierżawę. Poddzierżawienie przemysłu jest wzbronione.

Zastępca (zawiadowca) lub dzierżawca winien zawsze tak samo jak posiadacz przemysłu mieć kwalifikacye potrzebne do samoistnego prowadzenia tego przemysłu. Przeto w przemyśle wyzwolonym i rękodzielniczym posiadacz przemysłu donieść ma władzy przemysłowej o ustanowieniu zastępcy (zawiadowcy) lub dzierżawcy a w przemyśle konsensowym posiadacz przemysłu postarać się winien u Władzy przemysłowej o pozwolenie.

Przepis, tyżący się gospód i szynkowni zawiera §. 19.

Przepisy niniejszego paragrafu odnoszą się także do właścicieli przemysłu realnego, nie posiadających ustawowej kwalifikacyi, by go prowadzić i chcących go wykonywać przez zastępców (zawiadowców) lub dzierżawców.

§. 56.

Przejsćcie na kogo innego.

Po śmierci przemysłowca dziedzic jego lub zapisobierca, jeżeli chce przemysł dalej prowadzić, winien oznajmić o tem na nowo pod własnem nazwiskiem.

Również potrzebne jest nowe uwiadomienie, gdy na mocy aktu między żyjącymi zakład przemysłowy przechodzi na inną osobę.

Jeżeli przemysł jest konsensowym, natenczas w obudwu przypadkach potrzeba nowego konsensu.

Tylko na rzecz wdowy, dopóki jest wdową lub na rzecz małoletnich dzieciów, póki nie dojdą do pełnoletności, wolno prowadzić dalej przemysł konsensowy, lub rękodzielniczy na podstawie starego konsensu lub starej karty przemysłowej.

Do dalszego prowadzenia przemysłu na rachunek masy podczas postępowania upadkowego lub spadkowego nie potrzeba ani nowego uwiadomienia ani konsensu.

W przypadku tym, równie jak w poprzedzającym, jeżeli natura przemysłu tego wymaga, ustanowić trzeba zastępcę (zawiadowcę) ukwalifikowanego według §fu 55go.

§. 57.

Odebranie uprawnienia przemysłowego.

Jeżeli wykaze się później, że przemysłowcowi od samego początku brakowało jednego z warunków prawem wymaganych do samoistnego prowadzenia przemysłu, natenczas można, jeżeli brak ten jeszcze ciągle trwa, wzbronąć mu dalszego prowadzenia przemysłu i odebrać kartę przemysłową a względnie konsens.

W rodzajach przemysłu, wyliczonych w ustępach 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13, 15 i 16 §. 15, konsens odebrany być może także w tym razie, gdyby przemysłu nie rozpoczęto w przeciągu sześciu miesięcy a co do przemysłu wzmiankowanego w ustępie 3 §fu 15go, gdyby go nie rozpoczęto w przeciągu dwóch miesięcy po nadaniu konsensu, lub gdyby później przez równie długi przeciąg czasu przerwa w ruchu nastąpiła.

§. 58.

Odnaczenie.

Przedsiębiorstwa przemysłowe mogą uzyskać odznaczenie, że im wolno będzie używać godła i pieczęci z orłem cesarskim.

§. 59.

Agenci.

Przemysłowcy mają prawo podróżować osobiście lub wysłać pełnomocników w celu starania się o zamówienia, lecz nie wolno im rozwozić towarów na sprzedaż ale tylko próbki, chyba na jarmarki.

Pod względem zbierania subskrypcyi na druki, obowiązują osobne przepisy, zawarte w ustawie drukowej.

Ci podróżnicy handlowi i stali agenci handlowi, którzy z zawodu starają się o zamówienia dla kilku przemysłowców, winni stósownie do §fu 11go złożyć uwiadomienie o tej samoistnej gałęzi zarobkowania.

Przypuszczanie komisantów podróżujących dla przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych zagranicznych, o ile traktaty międzynarodowe nie zawierają w tej mierze postanowień, urzędzone jest osobnym przepisem.

§. 60.

Handel obnośny.

Sprzedają połączoną z przenoszeniem się z miejsca na miejsce, prócz na targach, obnoszeniem i stręczeniem towarów po domach, trudnić się mogą tylko osoby, upoważnione do tego w myśl ustaw o handlu obnośnym.

Ograniczenie to nie odnosi się jednak do sprzedaży przedmiotów codziennej konsumpcji, jak np. mleka, masła, owoców, jarzyn, kwiatów, drzewa itp. a to po domach lub na ulicy.

Władza przemysłowa może także pozwolić przemysłowcom mniejszym w jej okręgu osiadłym, aby dla większej korzyści obnosili swoje wyroby po domach w obrębie gminy.

§. 61.

Obrót handlowy przez granicę.

Przemysłowcy mieszkający za granicą, mogą wykonywać w krajach tutejszych na zamówienie takie roboty, do wykonywania których konsens nie jest potrzebny, jeżeli poddanym austriackim służy także samo prawo w owymże kraju zagranicznym.

Wprowadzenie przedmiotów wyrobionych za granicą i wydawanie ich osobom, które je zamówiły, podlega ograniczeniom ustanowionym w przepisach cłowych.

Część VII.

Stowarzyszenia.

§. 106.

Istnienie i zawieranie stowarzyszeń.

Pomiędzy tymi, którzy w jednej lub kilku sąsiednich gminach trudnią się tym samym lub pokrewnym przemysłem, licząc tu także pomocników (czeladników, uczniów), utrzymać należy istniejący związek wspólności a gdyby go jeszcze nie było, Władza przemysłowa ma go zaprowadzić po zniesieniu się z Izbą handlowo-przemysłową, która w tej mierze wysłucha interesowanych, chybaby stosunki miejscowe na to nie pozwalały.

Posiadacze przemysłu są członkami, pomocnicy tworzących jedno stowarzyszenie posiadaczy przemysłu, uczestnikami stowarzyszenia (związku).

W skład jednego stowarzyszenia (związku) wchodzić mogą według okoliczności także przemysłowcy i pomocnicy (czeladnicy, uczniowie) z kilku gmin i przemysłu różnorodnego.

§. 107.

Obowiązek przystąpienia do stowarzyszenia.

Kto w okręgu takiego stowarzyszenia prowadzi samoistnie przemysł, dla którego ono istnieje, staje się członkiem stowarzyszenia już przez samo rozpoczęcie przemysłu i winien dopełnić obowiązków, jakie się z tem łączą. Kto prowadzi samoistnie kilka zajęć przemysłowych, różnorodnych, niepołączonych w jedno stowarzyszenie, może w skutek tego należeć do kilku stowarzyszeń.

§. 108.

Obowiązek przystąpienia do stowarzyszenia w myśl §§. 106 i 107 nie ciąży na posiadaczach przedsiębiorstw przemysłowych, wykonywanych fabrycznie.

§. 109.

Rządowa Władza administracyjna krajowa może w każdym czasie oznaczyć obszar terytoryalny, na który każde stowarzyszenie rozciągać się ma a to po zniesieniu się z Izbą handlowo-przemysłową, która znów wysłuchać ma w tym względzie interesowanych.

§. 110.

Istniejące korporacye przemysłowe winny zmienić statuty swoje tak, aby odpowiadały przepisom ustawy niniejszej. Nowe ich statuty podlegają rządowej Władzy administracyjnej krajowej.

Nazwy w kraju używane (gremia, gільdy, cechy itp.) można zatrzymać.

§. 111.

Kilka korporacyj przemysłowych, które dotychczas istniały oddzielnie, mogą się złączyć w jedno stowarzyszenie za wspólnem porozumieniem się i na mocy orzeczenia rządowej Władzy administracyjnej krajowej, wydanego po wysłuchaniu Izby handlowo-przemysłowej.

Podobnież w tych stowarzyszeniach, które obejmują przemysł różnorodny, pojedyncze kategorie przemysłu mogą za wspólnem porozumieniem się lub na własne żądanie wystąpić z dotychczasowego stowarzyszenia i — jeżeliby zdołały uczynić zadość warunkom, do osiągnięcia celów stowarzyszenia potrzebnym, utworzyć stowarzyszenie samoistne.

§. 112.

Przydzielenie.

Gdyby co do niektórych gałęzi przemysłu zachodziła wątpliwość, czy mają być przydzielone do stowarzyszenia i do którego, Władza zadecyduje co do przydzielenia, po wysłuchaniu Izby handlowo-przemysłowej a według okoliczności stowarzyszenia właściwego.

§. 113.

Wolny bieg przemysłu.

Przez zaprowadzenie stowarzyszenia nie ma nikt w rozpoczęciu i wykonywaniu swego przemysłu być bardziej ograniczonym, aniżeli to niniejsza ustawa przepisuje.

§. 114.

Cele.

Celem stowarzyszenia jest wyrabiać ducha łączności, utrzymywać i kształcić poszanowanie swego zawodu i zamiłowanie jego dobrej sławy pomiędzy członkami i uczestnikami stowarzyszenia, jak niemniej mnożyć i podnosić wspólne korzyści przez zakładanie kas zaliczkowych, składów materiałów surowych, domów sprzedaży, przez zaprowadzenie wspólnej produkcji machinowej lub innych metod wyrobu itd.

W szczególności do nich należy:

- a) staranie się o utrzymanie stosunków prawidłowych między posiadaczami a ich pomocnikami (czeladzią), zwłaszcza we względzie solidarności współpracujących, tudzież zakładania i utrzymywania gospód stowarzyszenia, jakoteż ustanowienia prawideł stręczenia;

- b) piecza o uregulowanie stanowiska uczniów przez wydanie postanowień, które przedstawić należy Władzy do zatwierdzenia:
- co do zawodowego i religijno-moralnego wykształcenia uczniów;
  - co do czasu nauki w przemyśle, który nie jest rękodzielniczym, egzaminowania uczniów itp., jakoteż co do przestrzegania, aby postanowienia te wypełniano i co do potwierdzania świadectw uczniów;
  - co do warunków trzymania uczniów w ogólności, jakoteż co do stosunku tych ostatnich do ilości pomocników w przemyśle;
- c) utworzenie wydziału polubownego (§§. 122, 123 i 124) do załatwiania sporów pomiędzy członkami stowarzyszenia a ich pomocnikami, wynikłych ze stosunków pracy, nauki i zapłaty; tudzież przykładanie się, aby instytucja sądów polubownych była używana do załatwiania sporów między członkami stowarzyszenia. Kilka stowarzyszeń połączyć się może dla utworzenia wspólnego sądu polubownego;
- d) zakładanie lub popieranie zawodowych szkół przemysłowych (szkół zawodowych, warsztatów do nauki itp.) i nadzór nad nimi;
- e) piecza o chorych pomocników (czeladników) przez założenie kasy chorych lub przystąpienie do kasy chorych już istniejącej;
- f) piecza o chorych uczniów, o ile w myśl ustawy obowiązek ten nie ciąży już na ich majstrze;
- g) coroczne zdawanie sprawy z wszystkich tych wydarzeń w łonie stowarzyszenia, które mogą się przydać do ułożenia statystyki przemysłowej.

Oprócz regularnych relacyj, przepisanych pod g), stowarzyszenia obowiązane są dostarczać Władzom, tudzież Izdom handlowo-przemysłowym na ich żądanie wyjaśnień i opinij co do stosunków w związku z ich celem będących i mogą z własnego popędu żądać od tych organów publicznych poparcia swoich celów w rzeczonych stosunkach.

Stowarzyszenia powiatu, dla lepszego przestrzegania swoich interesów tworzyć mogą koła, obejmujące bądź jednorodne i bliskie pokrewne, bądź też różnorodne stowarzyszenia, dobrowolnie do koła przystępujące.

§. 115.

Fundusze potrzebne na wydatki stowarzyszeń z wyjątkiem wkładek do kasy chorych (§. 121), o ile na ich pokrycie nie wystarczają osetki z posiadanego majątku, zbierane będą drogą rozkładu na członków stowarzyszenia (§. 106) podług skali statutem ustanowionej i mogą być ściągane porządkiem administracyjnym.

Żaden członek lub uczestnik stowarzyszenia nie może być wbrew woli swojej pociągany do współdziałania w przedsiębiorstwach, w ustępie 1 §fu 114go wymienionych, lub w innych podobnych przedsiębiorstwach na wspólny rachunek zakładanych, ani też do współdziałania w tworzeniu i braniu w dzierżawę zakładów przemysłowych celem wspólnego użytkowania, wyjąwszy, gdy takie wspólne zakłady będą utworzone lub zalecone ze względów publicznych.

Corocznie przedstawić trzeba Władzy przemysłowej zamknięcie rachunków przychodu i rozchodu stowarzyszenia, opatrzone przepisaniem dowodami a podpisane przez starszego i dwóch członków wydziału.

§. 116.

Stręczenie.

Aby ułatwić wzajemne poszukiwanie dawców pracy i robotników (§. 114 a), utrzymywać będą stowarzyszenia dostępne dla każdego ksiązki, w których zapisywani będą pomocnicy poszukujący roboty i przedsiębiorcy przemysłowi potrzebujący pomocników.

W stowarzyszeniach posiadających własne gospody dla czeladników, utrzymywać należy owe wykazy w lokalach gospodnych, aby każdy mógł je przeglądać.

§. 117.

Załatwianie spraw stowarzyszenia.

Sprawy stowarzyszenia załatwia:

- a) zgromadzenie stowarzyszenia;
- b) starszyzna stowarzyszenia, składająca się z wydziału stowarzyszenia pod przewodnictwem Starszego, tudzież
- c) osoby przeznaczone w myśl §§. 121, c — 121, h do załatwiania spraw, dotyczących się kasy chorych;
- d) wydział polubowny.

§. 118.

Prawo głosowania i wybieralność.

Wszyscy członkowie stowarzyszenia mają w niem prawo głosowania i wybieralności.

Wyłączeni są od prawa głosowania i wybieralności:

- a) przemysłowcy, którzy mocą wyroku Sądu karnego będą wykluczeni od wybieralności do reprezentacji gminnej, jak długo ten skutek wyroku karnego trwa;
- b) przemysłowcy, na których majątek ogłoszono konkurs, dopóki trwa przewód upadłości;
- c) przemysłowcy, którym Władza odebrała uprawnienie, aż do upływu czasu, na który je odebrano;
- d) przemysłowcy, którzy z powodu niedołężności umysłu lub marnotrawstwa zostają w kurateli.

Tak przemysłowcy jak i pomocnicy (czeladnicy) nie mogą być obrani do sądu polubownego, jeżeli nie skończyli jeszcze 24 roku życia, pomocnicy (czeladnicy) mają prawo głosowania i wybieralności we wszystkich innych przypadkach dopiero po skończeniu 18 roku życia.

§. 119.

Zgromadzenie stowarzyszenia.

Zgromadzenie stowarzyszenia składa się ze wszystkich członków uprawnionych do głosowania.

Na każde zgromadzenie stowarzyszenia wezwać trzeba najmniej dwóch a najwięcej sześciu reprezentantów zgromadzenia pomocników, którym służy głos doradczy do wyłuszczenia życzeń lub zażaleń.

§. 119 a.

Na zgromadzenie stowarzyszenia zwoła przedsiębiorców przemysłowych po raz pierwszy Władza przemysłowa, później zaś czynić to będzie Starszy stowa-

rzyszenia, zawiadamiając ich osobiście i oznajmując, co będzie przedmiotem rozprawy.

Zgromadzenie stowarzyszenia odbywać się ma najmniej raz na rok; zwołać je należy także wtedy, gdy Starszy stowarzyszenia lub wydział uzna to za potrzebne lub gdy czwarta część członków tego zażąda.

W odezwie zwołującej trzeba podać gdzie i kiedy zgromadzenie ma się odbyć.

O odezwie zwołującej, przez Starszego stowarzyszenia, wydanej, uwiadomić trzeba komisarza dla stowarzyszenia ustanowionego, który czuwać ma nad legalnością postępowania.

Przewodniczącym i kierownikiem zgromadzenia stowarzyszenia będzie na pierwszym zebraniu aż do wyboru Starszego stowarzyszenia, delegat Władzy przemysłowej a od tego czasu Starszy stowarzyszenia lub jego zastępca.

Zgromadzenie stowarzyszenia wydawać może uchwały, gdy jest obecnych tylu członków uprawnionych do głosowania ilu statuty przepisują.

Gdy zgromadzenie pełne nie przyjdzie do skutku, zwołać należy nowe zgromadzenie, które może uchwalać prawomocnie bez względu na ilość obecnych.

Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

§. 119 b.

Zakres działania zgromadzeń stowarzyszenia.

Do zakresu działania zgromadzeń stowarzyszenia należą następujące sprawy:

- a) przestrzeganie i roztrząsanie interesów przedsiębiorców przemysłowych do stowarzyszenia należących, o ile popieranie tych interesów należy do celów stowarzyszenia i powzięcie uchwał w tej mierze;
- b) wybór starszizny stowarzyszenia i członków sądu polubownego z grona przedsiębiorców przemysłowych, tudzież wybór członków z grona przedsiębiorców przemysłowych na przewodniczącego, do wydziału nadzorczego i na walne zgromadzenie kasy chorych stowarzyszenia;
- c) sprawdzanie i zatwierdzanie zamkniętych rachunków i preliminarzy rocznych, dotyczących się administracji funduszków stowarzyszenia, jakoteż oznaczanie sumy, która zebrana być ma sposobem rozkładu;
- d) systemizowanie płatnych pomocników;
- e) powzięcie uchwał w przedmiocie zakładania szkół w §. 114, d wymienionych i zmian organicznych w tychże; tudzież uchwały o przeistoczeniu zakładów dla chorych, już istniejących w stowarzyszeniach, ale z przepisami ustawy niniejszej niezgodnych, na kasy chorych w myśl §§. 121 do 121 h;
- f) uchwały o czasie nauki i sposobie egzaminowania uczniów;
- g) uchwały zasadnicze co do zakładania lub przeistaczania zakładów stowarzyszenia, mianowicie naukowych, roboczych, zapomogowych i ekonomicznych;
- h) uchwalanie stanowcze statutu stowarzyszenia i jego zmian, jakoteż powzięcie uchwał w innych ważnych sprawach, które statut wyszczególni;
- i) rozrządzanie majątkiem stowarzyszenia; majątek ten jakoteż dochody z niego obracać wolno tylko na cele stowarzyszenia.

Potrzebne projekty wносить ma na zgromadzenie Starszy.

§. 119 c.

Starszyzna stowarzyszenia.

Starszyzna stowarzyszenia składa się ze Starszego stowarzyszenia, jego zastępcy i wydziału stowarzyszenia. Członkowie starszyny stowarzyszenia urzędować mają zwyczajnie trzy lata, po upływie których mogą być ponownie wybrani.

§. 119 d.

Starszego stowarzyszenia i jego zastępcę wybierają na zgromadzeniu stowarzyszenia wszyscy obecni członkowie bezwzględną większością głosów. Gdyby się większość taka nie utworzyła, wyborecy ograniczyć winni wybór ściślejszy do tych dwóch osób, które otrzymały względnie najwięcej głosów. W razie równości głosów los rozstrzyga, kto ma być przypuszczony do ściślejszego wyboru lub kto w nim uważany być ma za wybranego.

Wybór Starszego stowarzyszenia podlega zatwierdzeniu Władzy.

Starszy, lub gdyby go zaszła przeszkoda, jego zastępca, reprezentuje stowarzyszenie na zewnątrz, kieruje wszystkimi jego sprawami i tychże dogląda, tudzież podpisuje wszelkie akta.

W statucie stowarzyszenia przekazane być mogą Starszemu jeszcze inne szczególne sprawy i upoważnienia.

§. 119 e.

Wydział stowarzyszenia składać się ma z pewnej ilości przedsiębiorców przemysłowych (wydziałowych) i zastępców z grona przedsiębiorców przemysłowych, którą na początek Władza, później zaś stowarzyszenie w statucie swoim ustanowi.

Członków wydziału i zastępców wybierać będą na zgromadzeniu stowarzyszenia przedsiębiorcy przemysłowi ze swego grona w taki sposób, aby w stowarzyszeniach, obejmujących różnorodny przemysł, każdy rodzaj przemysłu miał w wydziale stosowną ilość reprezentantów. Wybór odbywa się w myśl §. 119 d.

Gdy wybór nie przyjdzie do skutku, Władza winna przeznaczyć odpowiednią ilość przedsiębiorców przemysłowych na członków wydziału, jakoteż zastępców.

Starszy stowarzyszenia zwołuje wydział i na posiedzeniach tegoż przewodniczy.

O ile pomocnicy (czeladnicy) mogą być reprezentowani w wydziale stowarzyszenia, postanowienia w tej mierze zastrzega się statutom.

§. 119 f.

Do zakresu działania starszyny stowarzyszenia należą wszystkie te sprawy, które nie zostały zastrzeżone zgromadzeniu stowarzyszenia, ani też poruczone są sądowi polubownemu, lub organom wymienionym w §§. 121—121 h.

§. 120.

Zgromadzenie pomocników.

Pomocnicy (czeladnicy) utworzyć mają zgromadzenie pomocników (czeladników) i wybrać przewodniczącego, tudzież członków wydziału w ilości dwóch aż do sześciu na trzy lata.

Zadania zgromadzenia pomocników, jakoteż jego prawa i obowiązki określone będą w statucie (§. 126), który podlega zatwierdzeniu Władzy.

Wybór przewodniczącego zgromadzenia pomocników podlega zatwierdzeniu Władzy przemysłowej.

Zgromadzenie czeladników, które składać się ma z wszystkich do głosowania uprawnionych pomocników tych przemysłowców, którzy jedno stowarzyszenie składają, zwoła po raz pierwszy Władza przemysłowa, która może także wydelegować na nie członka zwierzchności gminnej, później zaś będzie je zwoływał własny przewodniczący na żądanie Starszego stowarzyszenia.

Prawo reprezentowania interesów pomocników (czeladników) należących do stowarzyszenia i uskuteczniania wyborów służy im tylko o tyle, o ile prawo takie jest im przyznane w ustawie (§§. 119 i 120 *a*), tudzież w statucie stowarzyszenia (§. 119 *e*).

Uprawienie pomocników do głosowania ma się stosować do ducha postanowień §. 118 i tym podlegać.

Pomocnicy (czeladnicy) będący już od 6 tygodni bez roboty, nie mogą uczestniczyć w zgromadzeniu pomocników i będą pozbawieni powierzonych im funkcji.

Starszyźnie stowarzyszenia służy prawo wydelegowania 2 lub 3 posiadaczy przemysłu na zgromadzenie pomocników do uczestniczenia w niem z głosem doradczym.

O każdym zwołaniu zgromadzenia pomocników trzeba wprzód uwiadomić starszyznę stowarzyszenia, tudzież Władzę przemysłową, która wydelegować może komisarza urzędowego do przestrzegania legalności postępowania na zgromadzeniu.

§. 120 *a*.

Do zakresu działania zgromadzenia pomocników (§. 120) należy:

- a*) przestrzeganie i roztrząsanie interesów pomocników (czeladników) do stowarzyszenia należących, o ile popieranie tych interesów nie sprzeciwia się celom stowarzyszenia (§. 114);
- b*) wybór członków sądu polubownego (§. 122); przewodniczącego, wydziału nadzorczego a według okoliczności delegatów na walne zgromadzenie kasy chorych z pomiędzy pomocników rzemieślniczych (§. 121 *f*);
- c*) wybór reprezentantów grona pomocników przemysłowych do spełniania w zgromadzeniu stowarzyszenia zadań wzmiankowanych w §. 119, ustęp 2; tudzież wybór przewodniczącego i członków wydziału pomocników.

§. 121.

Kasa chorych.

Stowarzyszenia obowiązane są zaprowadzić i utrzymywać własne zakłady (kasy chorych) do wspomagania pomocników (czeladników) w razie choroby lub przystąpić do istniejącej kasy chorych, której statut winien pod ważniejszemi względami czynić zadość następującym postanowieniom o kasach stowarzyszeń dla chorych.

Do kasy chorych płacić mają wkładki przedsiębiorcy przemysłowi i wszyscy pomocnicy pracujący u stowarzyszonych przedsiębiorstwach przemysłowych, z wyjątkiem uczniów.

Wkładka, którą przedsiębiorcy przemysłowi dopłacać mają z własnych funduszków za każdego pomocnika (czeladnika) wynosić może najwięcej połowę wkładki każdego pomocnika (czeladnika).

Wkładka pomocników (czeladników) wynosić może najwięcej trzy od sta ich zarobku.

Zaopatrzenie, które kasa chorych płacić będzie chorym członkom, wynosić ma dla mężczyzn najmniej połowę, dla kobiet zaś najmniej trzecią część ich zarobku dziennego. W razie dłuższej choroby zaopatrzenie płacić trzeba przynajmniej przez trzynaście tygodni.

Gdyby pomocnicy (czeladnicy) nie płacili do kasy chorych stowarzyszenia wkładek statutem przepisanych, przedsiębiorcy przemysłowi mają na rachunek ich zapłaty wnosić te wkładki do zarządu kasy, o ile są płatne, dopóki pomocnicy (czeladnicy) zostają u nich na robocie.

Przedsiębiorcy przemysłowi winni uwiadomić kasę chorych o swoich pomocnikach (czeladnikach), którzy obowiązani są do niej przystąpić, inaczej kasa chorych mogłaby żądać, aby zapłacili wszystkie te kwoty, które byłyby zapłacone, gdyby pomocnicy (czeladnicy) przystąpili w czasie właściwym.

Gdy pomocnik (czeladnik) pielęgnowany jest w szpitalu publicznym, kasa obowiązana jest zapłacić temu szpitalowi koszta pielęgnowania podług najniższej klasy, za czas aż do czterech tygodni. Należytość zapłacona szpitalowi może być członkowi potrącona z zaopatrzenia przypadającego za czas pielęgnowania szpitalnej.

Te kasy chorych winny być sprawowane i zarządzane samodzielnie i niezależnie od innych instytucji zapomogowych, gdyby takowe w łonie stowarzyszenia istniały.

Wkładki do kasy chorych, statutem ustanowione, mogą być ściągane porządkiem administracyjnym.

Fundusze kasy chorych służą tylko na wsparcia dla chorych członków swych i w żadnym razie nie mogą być obracane na inne cele.

§. 121 a.

Stowarzyszenia, które uczyniły zadość obowiązkowi swoim pod względem pieczy o pielęgnowanie chorych (§. 114), jakoteż przedsiębiorcy przemysłowi, którzy dopełnili przepisów §fu 121go, dotyczących się poboru i płacenia wkładek, nie mogą być zniewoleni, aby zobowiązania kasy chorych przejęli na siebie, gdyby kasa z jakiegokolwiek przyczyny nie mogła wypłacać należytości, które na niej ciążyą.

§. 121 b.

Kasa chorych każdego stowarzyszenia powinna mieć statut, zawierający postanowienia:

- a) co do nazwy, celu, siedziby i zakresu kasy;
- b) co do wielkości wkładek, które członkowie kasy chorych (pomocnicy, czeladnicy) mają płacić do kasy, co do wielkości wkładek przedsiębiorców przemysłowych, tudzież co do sposobu ich wnoszenia;
- c) co do warunków, pod którymi kasa płacić ma wsparcia, w jaki sposób i w jakim wymiarze;
- d) co do składu starszizny, rozciągłości i trwania jej upoważnień, tudzież reprezentacyi przedsiębiorców przemysłowych w gronie starszizny;

- e) co do sprawowania kontroli nad starszyszną, tudzież co do form manipulacyi kasowej;
- f) co do składu i zwoływania walnego zgromadzenia członków, co do warunków potrzebnych do wydawania uchwał i co do przedsiębiorców przemysłowych do głosowania;
- g) co do reprezentowania kasy na zewnątrz i co do formy jej aktów prawomocnych;
- h) co do formy, w jakiej obwieszczenia kasy mają być wydawane;
- i) co do warunków, pod którymi statut może być zmieniony.

§. 121 c.

Kasa chorych winna mieć starszyszną składającą się w dwóch trzecich częściach z pomocników (czeladników) a w jednej trzeciej części z przedsiębiorców przemysłowych. Członków z grona pomocników (czeladników) wybierać będzie zgromadzenie pomocników a członków z grona przedsiębiorców przemysłowych zgromadzenie stowarzyszenia. Starszyszna reprezentuje kasę na zewnątrz, załatwia wszystkie jej sprawy, orzeka o wszystkim i rozporządza z wyjątkiem spraw wyraźnie wskazanych do decyzji walnego zgromadzenia.

§. 121 d.

Do nadzorowania biegu czynności, tudzież do sprawdzania rachunków i wydawania o nich opinii obok starszyszny istnieć będzie stały wydział, którego dwie trzecie części członków wybierają również pomocnicy (czeladnicy) z pomiędzy siebie a jedną trzecią część przedsiębiorcy przemysłowi także ze swego grona.

§. 121 e.

Zakres działania walnego zgromadzenia, starszyszny i wydziału nadzorczego powinien być w statucie dokładnie określony, w szczególności zaś walnemu zgromadzeniu będzie pozostawione:

- a) postanowienia dotyczące sprawozdania rocznego starszyszny i zatwierdzanie rachunków;
- b) układanie statutów, uchwalanie późniejszych zmian i uchwał w sprawach zlania kasy z innymi kasami chorych, odpowiadajaceni warunkom ustawowym; zmiany statutów podlegają zatwierdzeniu Władzy rządowej administracyjnej krajowej, która w tej mierze wysłuchać ma stowarzyszenie;
- c) uchwały w sprawach zaciągania pożyczek po nad sumy w statucie ustanowione;
- d) uchwały w sprawie rozwiązania kasy w razie, gdyby stowarzyszenie istnieć przestało.

§. 121 f.

Na walnem zgromadzeniu każdy członek obecny (pomocnik, czeladnik) ma głos.

Członkowie, którzy nie zapłacili wkładek, mogą być na mocy statutu wyłączeni od uczestnictwa w głosowaniu.

Walne zgromadzenie może także składać się z delegatów wybranych z pomiędzy członków uprawnionych do głosowania.

Gdy kasa liczy więcej niż 300 członków, walne zgromadzenie musi składać się z delegatów.

Statut winien zawierać szczegółowe postanowienia co do ilości delegatów i sposobu ich wybierania.

Liczba delegatów winna być najmniej pięć razy większa aniżeli liczba członków starszozyny.

§. 121 g.

Przedsiębiorcy przemysłowi mają prawo do połowy głosów, które posiadają członkowie kasy (pomocnicy, czeladnicy) na walnem zgromadzeniu i na zgromadzeniu delegatów i mogą być reprezentowani przez pełnomocników.

§. 121 h.

Walne zgromadzenie kasy chorych stowarzyszenia zwoła po raz pierwszy Władza przemysłowa, która może do tego celu wydelegować także członka zwierzchności gminnej, tam zaś, gdzie stowarzyszenia już istnieją, uczyni to Starszy stowarzyszenia a w przyszłości zwoływać będzie zgromadzenie starszozyna kasy (§. 121 c).

Statut kasy chorych podlega zatwierdzeniu rządowej Władzy administracyjnej krajowej.

Zarząd kasy chorych podlega nadzorowi Władzy przemysłowej. Ma ona prawo przeglądania kiedykolwiek wszelkich ksiąg i rachunków kasy, tudzież skontrolowania kasy i obowiązana jest czuwać nad ścisłym przestrzeganiem statutów.

W razie wykroczenia przeciwko ustawie lub statutom, nałożone będą kary w Części VIII ustanowione a według okoliczności może być zarządzone zamknięcie kasy.

W tym ostatnim przypadku Władza przemysłowa urządzi tymczasowo administracyą kasy i według okoliczności zarządzi wybór nowy starszozyny i wydziału nadzorczego.

§. 122.

Sąd polubowny.

Do załatwiania sporów, wymienionych w §. 114, lit. c) utworzony będzie sąd polubowny.

Sąd polubowny jest właściwy, jeżeli obie strony sporne zdały się piśmiennie na jego sąd. Gdyby to nie nastąpiło poprzednio, a jedna ze stron mimo to żąda jego pomocy, natenczas wydział staje się właściwym, jeżeli strona przeciwna, otrzymawszy wezwanie, stanie przed wydziałem i jego właściwość uzna.

Liczba członków sądu polubownego, szczegółowe postanowienia co do ich wyboru, trwania i kolei ich urzędowania, co do wyboru przewodniczącego i jego zastępcy, jakoteż co do trwania urzędowania tych ostatnich, wszystko to ustanowione będzie w osobnym statucie, podlegającym zatwierdzeniu Władzy rządowej administracyjnej krajowej.

Statuta ułożone być mają według następujących zasad:

1. Sąd polubowny składać się ma w połowie z przedsiębiorców przemysłowych a w połowie z pomocników. Członków powinien on liczyć tylu, ilu według przepisu §. 123 potrzeba, aby złożyć prawidłowy sąd polubowny.

2. Przewodniczącego sądu polubownego, jakoteż jego zastępcę, wybierają członkowie sądu z pomiędzy siebie. Obadwaj ci funkcyonaryusze mogą należeć do stanu przedsiębiorców przemysłowych, lub do stanu pomocników. Wybierają ich wszyscy członkowie sądu bezwzględną większością głosów. Gdyby w termi-

nie, który w statucie będzie oznaczony, większość taka się nie utworzyła, obadwaj funkcyonaryusze należec mają przez czas urzędowania, w statucie przewidziany, naprzemian do stanu przedsiębiorców przemysłowych i do stanu pomocników. W tej mierze przestrzegać należy, aby przewodniczącego i jego zastępcę ze stanu przedsiębiorców przemysłowych wybierali członkowie wydziału ze stanu pomocników a przewodniczącego i jego zastępcę ze stanu pomocników, członkowie wydziału ze stanu przedsiębiorców przemysłowych.

§. 123.

Spory wymienione w §§. 114 i 122, rozstrzygać może sąd polubowny albo drogą ugody albo przez wydanie orzeczenia (wyroku).

Do prawomocnego zawarcia ugody potrzebna jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy, tudzież dwóch sędziów polubownych, stósownie do poprzedzającego paragrafu do urzędowania powołanych, z których jeden należec ma do grona przedsiębiorców przemysłowych a drugi do grona pomocników.

Zawarte ugody spisywane być winny protokolarnie i dawane do podpisania obu stronom spornym, którym na żądanie wydać należy ich kopią.

Orzeczenia sądu polubownego wydawane być mają, po wyjaśnieniu stanu rzeczy i zbadaniu wszystkich środków dowodowych, w obecności przewodniczącego i czterech sędziów polubownych, w myśl §. 122 do urzędowania powołanych, z których dwaj należec powinni do klasy przedsiębiorców przemysłowych a dwaj do klasy pomocników. Orzeczenia wydaje się większością głosów; w razie równości głosów, staje się uchwałą to zdanie, do którego przychylił się przewodniczący.

Postępowanie sądu polubownego określa statut w §. 122 wymieniony. Może być w nim nadto postanowione, czy zasiadający w nim pomocnicy mają pobierać czesne z majątku stowarzyszenia i w jakiej kwocie.

Ugody i orzeczenia sądu polubownego mogą być wprowadzane w wykonanie porządkiem administracyjnym.

Przeciwko orzeczeniom sądu polubownego wolno każdej ze stron spornych wystąpić przez podanie skargi do zwyczajnego sędziego w przeciągu dni ośmiu od dnia ogłoszenia orzeczenia i strona, wchodząca na drogę prawa, winna w ciągu tegoż terminu uwiadomić sąd polubowny o podaniu skargi.

Zaskarżenie orzeczenia nie wstrzymuje tymczasowego wykonania onegoż.

§. 124.

Do zakresu działania sądu polubownego należy załatwianie sporów, wynikłych ze stosunków pracy, nauki i zapłaty.

§. 125.

Władza porządkowo-karna.

Starszyźnie stowarzyszenia nadaje się prawo nakładania odpowiednich kar porządkowych na członków i uczestników stowarzyszenia wykraczających przeciw przepisom stowarzyszenia. Temi są: skarcenie i grzywny aż do dziesięciu złotych.

Przypadki, w których te kary porządkowe mogą być nakładane, będą wymienione w statutach.

§. 126.

Statuty.

W zakresie postanowień zasadniczych niniejszego rozdziału ułożyć należy dla każdego stowarzyszenia osobny statut i przedstawić go rządowej Władzy administracyjnej krajowej do zatwierdzenia.

Statuta zawierać powinny przedewszystkiem postanowienia szczegółowe co do:

- a) nazwy, siedziby, celu i zakresu stowarzyszenia, tudzież utrzymywania w ewidencji jego członków i uczestników;
- b) co do praw i obowiązków członków;
- c) co do zgromadzeń stowarzyszenia i spraw jemu zastrzeżonych;
- d) co do zakresu działania starszyny stowarzyszenia a według okoliczności jej przewodniczącego;
- e) co do składu starszyny, tudzież co do obradowania i załatwiania spraw na posiedzeniach starszyny;
- f) co do warunków, pod którymi uchwały zgromadzenia stowarzyszenia i jego starszyny mają być prawomocne;
- g) co do sposobu wymierzania i poboru wkładek;
- h) co do wysokości stałej opłaty dla członków nowo wstępujących;
- i) co do zarządu majątku stowarzyszenia;
- k) co do zaprowadzenia sądu polubownego w §. 114 c) wymienionego, do załatwiania sporów między członkami stowarzyszenia;
- l) szczegółowe postanowienia co do nakładania kar porządkowych (§. 125).

Do statutów powinny być dołączone: statut sądu polubownego (§. 122) i statut zgromadzenia pomocników (§§. 120 i 120 a), tudzież statut kasy chorych (§. 121 b), jako ich części nierozdzielne.

§. 127.

Nadzór.

Stowarzyszenia zostają pod nadzorem Władzy, której służy prawo odbierania zażaleń przeciw uchwałom zgromadzeń lub starszyny i wydawania decyzji po wysłuchaniu obu stron, tudzież ustanawiania własnych komisarzy do przestrzegania legalności postępowania w stowarzyszeniach.

Spory, tyżące się wewnętrznych spraw stowarzyszenia, należą wyłącznie do drogi administracyjnej.

Uchwały przez zgromadzenie stowarzyszenia, według przepisów wydane a tyżące się takich spraw stowarzyszenia, do których załatwiania stowarzyszenie w myśl ustawy jest obowiązane, Władza administracyjna, na żądanie starszyny, wprowadzać będzie w wykonanie drogą administracyjną.

§. 128.

Majątek korporacji przemysłowych.

Jeżeli korporacja przemysłowa, obecnie istniejąca, posiada majątek a przestaje się na stowarzyszenie w duchu ustawy niniejszej, natenczas majątek jej staje się własnością nowego stowarzyszenia.

Gdy korporacja przemysłowa łączy się z innym przemysłem w jedno stowarzyszenie, natenczas zatrzymuje własność swego majątku i zawiaduje nim oddzielnie.

Gdy korporacja przemysłowa rozwiązuje się, nie wstępując do innego stowarzyszenia, wtedy majątek jej dostaje się gminie, w której korporacja przemysłowa miała siedzibę.

Gmina obowiązana jest przeznaczyć majątek taki na cele przemysłowe, ku ogólnemu pożytkowi służące, mianowicie zaś na założenie i utrzymanie szkół przemysłowych i postarać się, aby rządowa Władza administracyjna krajowa sposób użycia tego majątku zatwierdziła.

§. 129.

We wszystkich przypadkach trzymać się należy zasad następujących:

- a) rozwiązanie lub przeistoczenie korporacji przemysłowej nie narusza praw trzecich osób; przede wszystkim należy więc spłacić długi, gdyby je korporacja miała i dopełnić wszelkich innych jej zobowiązań;
- b) postarać się należy, aby fundacyj i ofiar korporacji nie obrócono na inne cele.

§. 130.

Również pozostają w mocy powinności, obciążające majątek korporacji z tytułów prawa prywatnego lub z fundacyj, jakoteż roszczenia dawnych członków i uczestników korporacji do korzyści z majątku korporacji, do których miałiby prawo, gdyby korporacja nadal istniała.

Artykuł III.

Ustawa powyższa nabywa mocy w sześć miesięcy po ogłoszeniu.

Artykuł IV.

Od rzeczonoego terminu prócz części I, II, III, IV i VII ustawy przemysłowej z dnia 20 grudnia 1859 (Dz. u. p. Nr. 227) traci moc obowiązującą także jej §. 102, o ile tyczy się władzy sądowej, tamże stowarzyszeniom nadanej.

Zresztą przepisy tej ustawy przemysłowej tracą moc obowiązującą tylko o tyle, o ile tyczą się przedmiotów ustawy niniejszej i zawierają w tym względzie odmienne postanowienia.

Artykuł V.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi handlu i Ministrowi spraw wewnętrznych.

Wiedeń, dnia 15 marca 1883.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w.

Pino r. w.